

Кульбіда С. В.

*д. пед. н., професор, гол. н. сп. лабораторії жестової мови
Інституту спеціальної педагогіки НАПН України*

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ СУРДОПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ

Необхідність врахування інноваційних освітніх реалій, адекватних сучасним тенденціям суспільного розвитку визначає компетентнісний підхід, який у другій половині ХХ століття став феноменом європейської освіти. Названий підхід знайшов своє відображення і в документах ЮНЕСКО, в яких окреслюються компетенції як бажаний результат освіти, в тому числі і професійної. Відомий дослідник Г. Галаж розглядає появу компетентнісного підходу у відповідь на виклики, що стоять перед Європою: збереження демократичного відкритого суспільства, полілінгвізм, мультикультурність, нові вимоги до ринку праці.

Список компетенцій, пропонованих відомими міжнародними організаціями, які працюють у сфері освіти (ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, ООН, Рада Європи, Організація європейської співпраці і розвитку, Міжнародний департамент стандартів та ін.), хоч і мають розбіжності у кількісному і термінологічному відношенні, втім комунікативну компетентність називають однією з ключових, а набуття позитивних навичок спілкування у полікультурному суспільстві – важливою.

Загалом стратегія навчання національних жестових мов (ЖМ) у європейських країнах впродовж останніх десятиліть перебуває у центрі методологічної еволюції і зумовлена неабияким інтересом до формування соціокультурної і жестомовної комунікативної компетентності (ЖКК) чуючими людьми. Якісна комунікація залишається головною метою, навіть якщо об'єктивні умови (відсутність автентичних матеріалів, недостатня кваліфікація деяких викладачів, опір з боку адміністративних структур тощо)

Кульбіда С.В. Компетентнісний підхід у підготовці сурдопедагогічних кадрів. Світлана Кульбіда.. Сучасні технології розвитку професійної майстерності майбутніх учителів: зб. наук. праць за матеріалами I міжнародній інтернет-конференції, 26 жовтня 2017 р. / відп. Ред. В.В. Макачук. – Умань : ФОП, 2017. - С.122-124.

гальмують її досягнення або перешкоджають цьому. Комунікація стає ефективною лише за умови знання специфіки культурних чинників носіїв і спільноти мови, яка вивчається. Тобто, комунікація тісно пов'язана з реалізацією когнітивних дій, спрямованих на інтелектуальне самовдосконалення, з досягненням культурних цілей, спрямованих на ознайомлення зі способом життя, віросповіданням, звичаями, що становить сутність соціокультурної компетентності, яка поряд з мовленнєвою, мовною, дискурсивною та стратегічною компетенціями формує комунікативну професійність майбутнього фахівця сурдопедагогічного напрямку.

Сучасне впровадження в українську освіту компетентнісного підходу є віддзеркаленням загальносвітової тенденції до зміщення акцентів з принципу адаптивності на принцип компетентності випускників ВНЗ. Попри те, що ми робимо це зі значним запізненням, позитивним є сам факт заперечення вкрай застарілої «знанівської парадигми» освіти. Компетентнісний підхід висуває в якості пріоритетного завдання вузівської освіти замість поінформованості майбутнього сурдопедагога набуття соціокультурної компетентності і ЖКК в процесі двомовної комунікації, володіння методиками міжкультурної взаємодії.

Власне, тому за новою парадигмою результатів освіти для особистості важливим є не сума знань, а сформовані компетентності, зокрема ЖКК. Під цим поняттям слід розуміти здатність і готовність здійснювати ефективну іншомовну комунікацію з носіями української жестової мови (УЖМ).

Сучасна стратегія застосування і навчання УЖМ, на наш погляд, визначається потребами суспільства та рівнем розвитку лінгвістичних, психолого-педагогічних і суміжних наук. Теоретичним підґрунтям стратегії є Концепція жестової мови в Україні, яка вибудована з урахуванням соціокультурного та компетентнісного підходів, що зумовлюють практичну мету навчання й вивчення УЖМ як другої (іноземної) мови чуочими, які

безпосередньо працюють з нечуючими особами [2]. Власне, оволодіння іншомовним (жестомовним) спілкуванням має відбуватися шляхом формування й розвитку ЖКК та її складових: мовленнєвої, мовної, дискурсивної та стратегічної. Запропонована стратегія ґрунтується на існуючих євростандартах та Рекомендаціях Ради Європи щодо ЖКК і враховує можливості УТОГ, реальні можливості розробки осучасненого змісту навчально-методичного забезпечення на сурдопедагогічних факультетах педагогічних університетів, післядипломної педагогічної освіти в нашій країні, що, безумовно, позитивно впливатиме на якісний рівень здобуття компетентностей майбутніх та наявних психолого-педагогічних кадрів, в тому числі, і з числа нечуючих.

Сучасними матеріалами, які можуть використовуватися під час набуття ЖКК майбутніми сурдопедагогами і сурдопсихологами і опанування УЖМ слугують наступні:

- жести́вники: (Український жести́вник для батьків. - К.: СПКТБ УТОГ, 2011. – 380 с., Українська жестова мова. - К.: [Педагогічна думка], 2012. – 206 с., Географічний жести́вник : континенти, країни, міста. — Посібник. — К: СПКТБ УТОГ, 2014. — 96 с. та ін.);
- збірники наукових праць (Жестова мова й сучасність, №1 — 8);
- програми (Збірка програм з вивчення УЖМ : Програмно-методичний комплекс. - К.: Поліграфічний центр УТОГ, 2008. - 328 с. та ін.);
- посібники (Дитина зі світу тиші: на допомогу батькам нечуючої дитини. - К.: СПКТБ УТОГ, 2011. – 328 с. (доповн. і доопр.) [1].

Зміст вивчення професійно спрямованої УЖМ відкриває широкі перспективи для якісно нового усвідомлення і підготовки і перепідготовки сучасних спеціалістів у плані сформованості в них готовності до взаємодії з представниками культури глухих та ефективною співпраці з глухими учнями.

Література:

Кульбіда С.В. Компетентнісний підхід у підготовці сурдопедагогічних кадрів. Світлана Кульбіда.. Сучасні технології розвитку професійної майстерності майбутніх учителів: зб. наук. праць за матеріалами I міжнародній інтернет-конференції, 26 жовтня 2017 р. / відп. Ред. В.В. Макачук. – Умань : ФОП, 2017. - С.122-124.

1. Кульбіда С.В. До 10-річного ювілею лабораторії жестової мови Інституту спеціальної педагогіки НАПН України / С. В. Кульбіда // Особлива дитина : навчання і виховання. – 2016. – № 1/77. – С. 94 – 95. Режим доступу <http://lib.iitta.gov.ua/707676>

2. Проект концепції жестової мови в Україні. С. Кульбіда, І. Чепчина.- Дефектологія. - № 3. – 2009. – С. 3 – 7. Режим доступу <http://lib.iitta.gov.ua/706187>.

3. Kulbida S. (2017) The steps ukrainian science in the study and popularization the ukrainian sign language / S.kulbida / issues of upbringing and teaching in the context of modern conditions of objective complication of the person's social adaptation processes. – Peer-reviewed materials digest (collective monograph) published following the results of the CXXXVIII International Research and Practice Conference and I stage of the Championship in Psychology and Educational sciences (London, February 9 - February 15, 2017). - S. 26 – 28. Режим доступу <http://gisap.eu/ru/node/119449>

4. Географічний жестівник : континенти, країни, міста. - Посібник. — К: СПКТБ УТОГ, 2014. — 96 с.

5.Українська жестова мова. - С.Кульбіда, І.Чепчина, Н.Адамюк, І. Іванюшева.-К.: [Педагогічна думка], 2012. – 206 с.

6. Український жестівник для батьків. - С.Кульбіда, І.Чепчина, Н.Адамюк, І. Іванюшева.-К.: СПКТБ УТОГ, 2011. – 380 с.

7. Збірка програм з вивчення УЖМ : Програмно-методичний комплекс. - С.Кульбіда, І.Чепчина, Н.Адамюк, І. Іванюшева.- К.: Поліграфічний центр УТОГ, 2008. - 328 с.